

INGRADO

MAGAZINE

Juni 2016 | Nr. 29

BOCS houdt alle leerlingen binnenboord

En verder:

LANsbrekers aan het woord

Thuiszitters: Inspectie houdt vinger aan de pols

Actuele thema's in de leerplichtpraktijk

JURIDISCH ADVIES WAAR HET RECHT VAN HET KIND CENTRAAL STAAT

Ook voor trainingen op maat en incompany trainingen. Voor informatie zie www.infansius.com of mail naar info@infansius.nl.

Alle trainingen en cursussen kunnen of zijn al geaccrediteerd in het Landelijk Kwaliteitsregister Leerplicht en RMC.

Bent u op zoek naar juridisch advies of ondersteuning op het gebied van leerplicht en RMC dan heeft u mr Carolien de Bruin nodig. Ik kan u als juridisch specialist in het veld van leerplicht en RMC en aanverwante wetgeving ondersteunen bij voorkomende juridische vraagstukken.

Naast juridisch advies verzorg ik trainingen en cursussen zoals:

- Invoering last onder dwangsom voor leerplicht
- Leerplicht en RMC up to date
- Toepassing Participatiewet voor RMC
- Introductie Jeugd- en onderwijs-wetten

InfanSius

LANDELIJK
KWALITEITSREGISTER
LEERPLICHT
& RMC

Registreren
in het Landelijk
Kwaliteitsregister
Leerplicht & RMC

Waarom zou ik?

In de brochure over het Landelijk Kwaliteitsregister Leerplicht & RMC vind je het antwoord.

Vraag 'm aan via info@ingrado.nl

Inhoud

- 4 Kort
- 5 Van het bestuur
- 6 **BOCS houdt alle leerlingen binnenboord**
Aandacht en tijd zijn sleutelwoorden
- 10 **Wij breken een lans voor de thuiszitter!**
- 14 **Data duiden om voortijdig schoolverlaten terug te dringen**
- 17 **Inspectie houdt vinger aan de pols**
Samen verantwoordelijk voor thuiszitters
- 20 **10 vragen aan... Peter Hulsen**
directeur Ouders & Onderwijs
- 22 **In de regio...**
Actuele thema's in de leerplichtpraktijk
- 24 **Team Leerlingzaken Utrecht**
Loslaten en vertrouwen om ambitie waar te maken
- 27 **Rechten & Plichten**

Uitgelicht

BOCS houdt alle leerlingen binnenboord

Ieder kind heeft recht op onderwijs. Ook een kind dat op de eigen school niet te handhaven is. De begeleiders van het traject Begeleiding, Ondersteuning, Coaching en School BOCS gaan met een open blik aan de slag met alle kinderen die worden aangemeld.

Wij breken een lans voor de thuiszitter!

Op de Dag van de Leerplicht vond de aftrap plaats van de LANSbrekers. LANSbrekers wil een beweging vormen van mensen die in actie komen om thuiszitten terug te dringen en te voorkomen. Niet door ingewikkelde nieuwe constructies te bedenken of overleggen te starten, maar door slim gebruik te maken van wat nu al mogelijk is. Ingrado Magazine laat de initiatiefnemers aan het woord en vroeg een aantal mensen uit de praktijk waarom zij zich aansloten bij de LANSbrekers.

Thuiszitters: Inspectie houdt vinger aan de pols

Thuiszitters moeten weer naar school. Daar is iedereen het over eens. Toch zijn er kinderen voor wie geen passend onderwijsaanbod wordt gevonden. Maar ook zij hebben recht op onderwijs. Wordt dat recht ook waargemaakt? De Inspectie van het Onderwijs houdt de vinger aan de pols bij de samenwerkingsverbanden.

Actuele thema's in de leerplichtpraktijk

Net als veel andere leerplichtambtenaren loopt ook Saskia Van Casteren van RBL Brabant Noordoost in haar werk aan tegen vraagstukken rond mishandeling, de schoolgang van asielzoekers en radicalisering. Vraagstukken waarvoor per definitie geen pasklare antwoorden bestaan, zegt zij. En daarom vragen om grote zorgvuldigheid.

Colofon

Ingrado Magazine
Juni 2016 | Nr. 29

www.ingrado.nl

Teksten:

Susan de Boer, Yolanne van der Ree en Peter Zunneberg

Eindredacteur:

Yolanne van der Ree

Redactieadres:

Ingrado (Unit 7)
Hofplein 20
3032 AC Rotterdam
info@ingrado.nl

Fotografie:

Anna van Kooij
en Erwin Zijlstra

Illustraties:

Welmoet de Graaf

Vormgeving:

Oto9 Cross Creative Agency, Rotterdam

Druk:

JP Offset, Duiven

Als u teksten uit deze uitgave wilt overnemen, neem dan contact op met de redactie van Ingrado Magazine, info@ingrado.nl

KORT

In elk nummer een bonte verzameling (verenigings)nieuws onder de noemer **KORT**. Heeft u een bijdrage voor deze rubriek? Mail deze naar info@ingrado.nl.

Inspiratie op werkconferentie

Workshop (de)radicalisering door Cherif Al Maliki (L) Inspiratieworkshop van Youngworks (R)

Tijdens de voorjaarsconferentie van Ingrado op 21 april konden deelnemers kiezen uit een breed aanbod van

workshops rond actuele thema's zoals: huwelijksdwang, deradicalisering, het verhaal achter de cijfers, hoe motiveren we jongeren hun talenten aan te spreken... en nog veel meer.

Laat je ook inspireren in een workshop tijdens de halfjaarlijkse werkconferentie van Ingrado. De volgende is op 22 september 2016. Zet alvast in je agenda en hou www.ingrado.nl in de gaten voor het programma en de inhoud van de workshops.

De presentaties van alle workshops zijn te vinden op: www.ingrado.nl > Ledenservice > Agenda > 21 april 2016.

Grote instroom pv's voor de zomervakantie

Elk jaar wordt de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) vlak voor de zomervakantie geconfronteerd met een extra grote instroom van processen-verbaal schoolverzuim. Hoe kunnen we dat voorkomen? Daarover hebben Ingrado en de Raad voor de Kinderbescherming, op 26 mei jl. een gesprek gevoerd.

Het probleem met deze hoge instroom is dat de scholen, de leerplichtambtenaren en de ouders vanwege de zomervakantie onbereikbaar zijn waardoor de RvdK zijn onderzoek niet tijdig kan doen. Daarnaast is de capaciteit bij de RvdK, het OM en de zittingen dan minder. Het resultaat is een te late afhandeling en late inzet van interventies gericht op terugleiding naar onderwijs, waardoor jongeren ook vaak nog een deel van het nieuwe schooljaar moeten missen.

Wat kan de leerplichtambtenaar of de RvdK concreet doen ter voorkoming van een hoge instroom van pv's vlak voor de vakantie?

Tips en good practices uit een aantal regio's:

- leerplicht: wijst de scholen erop tijdig te melden;
- RvdK: maakt datum van de zomerstop voor het indienen van een pv bekend. De pv's van vóór die datum worden voor de vakantie afgehandeld;
- RvdK: brengt in kaart wanneer de scholen nog open en bereikbaar zijn. Ook worden ouders gebeld om te vragen wanneer ze op vakantie zijn zodra een zaak binnenkomt;
- RvdK: overlegt met de gemeenten over (de instroom van) schoolverzuim en over deelname van de leerplichtambtenaar aan het sociale wijkteam om tijdig de zorgsignalen te kunnen oppakken;
- leerplicht: overlegt met de RvdK (evt. in JCO-schoolverzuim) over de keuze: pv of andere route (zoals inzet van (vrijwillige) hulp, bespreken aan de Beschermingstafel, en zo nodig Beschermingsonderzoek). Dat werkt goed en leidt tot minder pv's.

Verhuizing

Ingrado verhuist eind juni naar flexibel kantoorconcept 'Spaces' aan het Hofplein in Rotterdam. Ons nieuwe adres is: Ingrado (Unit 7), Hofplein 20, 3032 AC Rotterdam. De medewerkers van Ingrado kunnen daarnaast ook flexibel werken in Spaces Den Haag en Amsterdam. Uiteraard blijven we ook gewoon naar u toe komen!

Ons postbusnummer en adres in Den Haag vervallen per maandag 20 juni.

Namen en rugnummers

Onder deze titel verscheen een bundeling van de columns van Reinoud van Uffelen, die we onder meer kennen als programmamanager voortijdig schoolverlaten in de regio Noordoost-Brabant. De ondertitel luidt 'columns over onderwijs, opvoeding en schooluitval'. Uit een van de columns: 'Iedere leerling heeft behalve een nummer ook een naam en een gezicht. Het is belangrijk dat we echt weten wie onze vsv'ers zijn en wat hun verhaal is. En als ze dan toch de school verlaten zonder diploma dan toch in ieder geval door de voordeur, met een goed eindgesprek en een stevige handdruk.'

Het boekje is voor € 9,95 te koop bij elke (internet)boekhandel.

De opbrengst gaat naar Stichting Leergeld 's-Hertogenbosch.

Van het bestuur

Als ik door het land reis en uit het raam van de auto of de trein kijk, zie ik bermen met bloeiende klaprozen, vogels die druk zijn in en rond hun nesten en lammetjes die bokkesprongen maken. Joechee, het is lente! Dat gevoel overheerst ook bij Ingrado. We zijn een nieuwe, frisse weg ingeslagen. Wie we zijn, waar we van zijn en met wie we onze ambitie om het recht op onderwijs te versterken willen waarmaken, wordt steeds duidelijker.

Carry Roozmond

Zoals jullie in het vorige nummer van Ingrado Magazine hebben kunnen lezen, zijn de programma's ingericht en de programmanagers in stelling gebracht. Nu kunnen we het land in. Letterlijk, want we willen jullie ontmoeten en samen met jullie verder werken aan onze projecten. We zullen meer dan ooit de verbinding zoeken omdat we erin geloven dat we samen sterker zijn en samen meer kunnen betekenen voor kinderen voor wie het een uitdaging is het recht op onderwijs waar te maken. Een mooi voorbeeld zijn de LANSbrekers waarover een artikel staat in dit magazine. Samen met anderen komt Ingrado in actie om thuiszitten te voorkomen en terug te dringen. Niet door iets nieuws te doen, maar door gebruik te maken van elkaars netwerk en expertise.

We zullen ook de verbinding met de rayoncontactpersonen verder versterken. Zij stellen ons als bestuur steeds kritischer vragen. Waarom maken jullie deze keuzes, wat is onze plek? We zijn daar blij mee want onze rcp'ers zijn een belangrijke voedingsbron, zij zitten dicht op de praktijk van alledag. Wij willen hen nog beter faciliteren om die rol optimaal te vervullen. Om te beginnen zullen zij 22 juni, de dag dat dit magazine op de deurmat valt, met ons in gesprek gaan in een brainstorm. Samen met onder anderen de managers, de RMC-coördinatoren, mensen van de PO Raad, de VNG en de Raad voor de Kinderbescherming. Met elkaar verkennen we de thema's waar we de komende tijd gezamenlijk voor staan.

Dit doen we op onze nieuwe locatie, want Ingrado heeft haar intrek genomen in Spaces op het Hofplein in Rotterdam. Een zeer compacte kantoorruimte van waaruit alleen de basis van onze organisatie, het secretariaat en de (financiële) administratie, zal werken. Daarnaast is er veel flexibele ruimte beschikbaar voor ontmoeting en uitwisseling. De programmamanager gaan het land in om de verbinding te versterken. Ingrado komt naar u toe!

Ik wens jullie veel leesplezier en een heel fijne zomer!

Carry Roozmond
voorzitter Ingrado

BOCS houdt alle leerlingen binnenboord

Aandacht en tijd zijn sleutelwoorden

Tekst: Susan de Boer | Foto's: Anna van Kooij

Ieder kind heeft recht op onderwijs. Ook een kind dat op de eigen school niet te handhaven is. De begeleiders van het traject Begeleiding, Ondersteuning, Coaching en School BOCS gaan met een open blik aan de slag met alle kinderen die worden aangemeld. 'We nemen kinderen en ouders serieus en luisteren naar hun verhaal. Ieder kind is te helpen.'

In de gymzaal hollen twintig kinderen van een jaar of 12 met hockeysticks door elkaar. Het fanatisme spat ervanaf. De gymleraar geeft aanwijzingen en moedigt aan. 'De leerlingen van De Evenaar sporten samen met de kinderen die in BOCS zitten', vertelt Marieke Beentjes, een van de initiatiefnemers van het traject Begeleiding, Ondersteuning, Coaching en School BOCS. 'Dat doen we om te zorgen dat het traject in een context staat. Binnen BOCS is het veilig, maar kinderen moeten zich ook buiten

BOCS kunnen bewegen. De leerlingen van De Evenaar zijn eraan gewend dat er vaak nieuwe kinderen aansluiten.'

Aandacht voor gedrag

SBO De Evenaar in Nieuwegein is een school waar alle leerlingen terechtkunnen die in het regulier onderwijs buiten de boot vallen. 'We hebben kinderen met een IQ van 50 tot 140. Voor hoog- en meerbegaafde kinderen organiseren we workshops over bijvoorbeeld 3D-printen

of ondernemen', zegt Gonnie Boerma, bestuurder-directeur van De Evenaar. 'Dat doen we voor alle scholen in Nieuwegein.' Boerma signaleert dat de groep leerlingen die extra aandacht nodig heeft vanwege hun gedrag, de laatste jaren toeneemt. 'We moeten er dus voor zorgen dat we kinderen in de klas houden en dat we het gedrag in de school kunnen managen. In 2011 zijn we gestart met een pilot op De Evenaar met een paar kinderen die in de eigen groep uit de bocht vlogen. Voor hen organiseerden we tijdelijke uit-de-groep-plaatsing. Het kind werd eigenaar van het hulplan, we betrokken de ouders en de leerkracht en soms ook anderen erbij. Dat was heel succesvol. Vervolgens hebben we ook leerlingen van andere scholen van het samenwerkingsverband toegelaten. Nu hebben we twee klassen, een voor kinderen van het basisonderwijs en een voor kinderen van het voortgezet onderwijs.'

BOCS wordt hoofdzakelijk gefinancierd uit het eigen budget van De Evenaar. Wel krijgt de school een basisfinanciering van het samenwerkingsverband Profi Pendi in Nieuwegein. De scholen van herkomst betalen voor elke BOCS-plaats en leerlingen blijven ook tijdens het traject bij hen ingeschreven staan.

Maatwerk

De coördinatoren van BOCS zijn orthopedagoog Marieke Beentjes en bewegingsagoog Jesper van Dam. Zij begeleiden leerlingen, voeren intakegesprekken met ouders en leerlingen, coachen leerkrachten en doen diagnostisch en/of didactisch onderzoek. Beentjes: 'We vertrekken vanuit de vraag wat er nodig is voor dit kind. We hebben geen aanmeldprocedures, protocollen of checklists. We bieden maatwerk. Wel hebben we fasering aangebracht in wat we doen en gaandeweg uitgezocht wat wel en niet werkt.' Jesper van Dam vult aan: 'We bespreken de hulpvraag en het kind kan de volgende dag al komen. Van dat tempo schrikken sommige ouders en kinderen.' Beentjes: 'Na enkele dagen, als ik me een beeld heb gevormd, lees ik het dossier. Ik doe zelf ook diagnostisch onderzoek mocht dit aanvullend nodig zijn. Als ik twijfels heb bij de diagnostiek in het dossier, ga ik in gesprek met de betreffende diagnosticus.'

Jesper van Dam, Gonnie Boerma en Marieke Beentjes

v.l.n.r. Gonnie Boerma, Marieke Beentjes en Morris

'We hebben geen aanmeldprocedures, protocollen of checklists'

Doen wat nodig is

Leerlingen worden aangemeld via de school, de ouders, leerplicht of het samenwerkingsverband. Dan vindt er dezelfde week een gesprek plaats met alle betrokkenen en komt het kind in de BOCS-groep. Na twee of drie weken vindt er een evaluatie plaats op basis van de observaties van de leerkracht en de begeleiders. Hoe reageert het kind op de aanpak van de leerkrachten, hoe gedraagt het zich binnen de groep, welk gedrag is te zien bij welke prikkels? Van Dam: 'We brengen advies uit over de onderwijsvoorziening die het beste is voor dit kind. Wat is er nodig om dit kind weer met plezier naar school te laten gaan? Kan het terug naar de school van herkomst, welke begeleiding is daarbij nodig en hoe kunnen we dat organiseren? Is een andere school beter, en is dat een reguliere basisschool of een school voor speciaal (basis) onderwijs?' Vervolgens werken we aan de overstap. In totaal duurt een BOCS-traject gemiddeld twaalf weken. Meestal voeren we een symbiosetraject uit, waarbij de leerling nog een paar dagen per week bij ons blijft en een van de BOCS-leerkrachten meegaat naar de instroom-school, zodat leerling en leerkracht kunnen wennen. We zorgen voor coaching en begeleiding op de nieuwe school. Wij houden contact en als er problemen dreigen worden we ingeschakeld.'

Ouders

Een belangrijke pijler is de samenwerking met de ouders. 'Ouders worden van minuut tot minuut bij de aanpak betrokken', zegt Boerma. 'We spreken de ouders bijna elke dag.' Beentjes: 'De ouders zijn het vertrouwen in de school, in hun kind en in professionals kwijtgeraakt. De ouders die hier komen, hebben moeten vechten voor

Tips om thuiszitten tegen te gaan

- Hef de muurtjes tussen de afdelingen 'leerplicht' en 'onderwijsbeleid' op. Als deze afdelingen vervlochten zijn, vindt er uitwisseling plaats waardoor de aanwezige informatie sneller wordt benut.
- Zorg voor samenwerking tussen leerplicht, gemeente, scholen en samenwerkingsverband. Wat is de reden dat kinderen in deze regio of gemeente thuiszitten? Aan de hand van een analyse van de bestaande thuiszitters kun je nagaan welk aanbod ontbreekt. Met elkaar kun je dat dan organiseren.
- Sluit aan bij de behoeften in de regio.
- Betrek ouders bij de aanpak, die moet ook in de thuissituatie worden doorgezet.
- Zorg voor duidelijke regie. Ouders met handelingsverlegenheid hebben vaak al veel hulpverleners zien langstreken, zij hebben behoefte aan stabiliteit.

hun kind. Dat is nu over, ze kunnen weer moeder en vader zijn. In het begin vinden ze dat ongemakkelijk. Ze weten niet hoe ze ermee om moeten gaan dat ze de touwtjes uit handen kunnen geven.' Elke ochtend kunnen de ouders bij het wegbrengen van hun kind koffie komen drinken. Beentjes en Van Dam en andere leerkrachten van BOCS bespreken dan ontwikkelingen en geven tips. Boerma: 'Deze ouders moeten zich altijd verdedigen, iedereen heeft een mening, hun kind hangt overal de beest uit. Hier ontmoeten ze ouders met precies dezelfde problemen. Ze zien ook de ontwikkeling bij de anderen.' Beentjes: 'Ouders mogen overal binnenlopen. Dat is normaal hier.'

Hoe ga ik om met winnen en verliezen?

'Ouders worden van minuut tot minuut bij de aanpak betrokken'

Ze mogen meedoen met spelen als ze dat willen.' Van Dam: 'We bieden ook outreachende hulp. Als een moeder belt dat haar dochter niet naar school wil, dan ga ik ernaar toe om haar op te halen. Vervolgens ga ik een uur met de moeder koffie drinken. We nemen daar de tijd voor. Zo'n crisissituatie gaat voor, andere afspraken verzetten we dan.' Beentjes: 'De ouders houden de regie. Wij weten wel welke stip er aan de horizon staat, en daar komen we ook wel, maar we houden rekening met het tempo van de ouders.' Boerma: 'Het gaat erom dat ouders zich honderd procent gesteund weten. Door deze werkwijze krijgen ze weer vertrouwen.'

Beweging

Leerkrachten die bij BOCS willen werken moeten vooral gedreven zijn, het kind serieus nemen en een goed gevoel hebben voor de groepsdynamiek. Beentjes en Van Dam coördineren BOCS en leiden leerkrachten op voor het BOCS-traject. Beentjes: 'De persoonlijkheidskenmerken staan voorop, en natuurlijk moeten mensen een pedagogisch-didactische achtergrond hebben en een onderwijsbevoegdheid. We werken daarnaast ook met stagiaires, bijvoorbeeld van de sportopleiding, maar ook studenten psychologie, pedagogiek of gezinspedagogiek. We zorgen voor interne scholing, coaching en intervisie. We kunnen coachen op de werkvloer, met een oortje, of we werken met video-interactiebegeleiding.' Het organiseren van fysieke beweging is een belangrijk onderdeel van de aanpak. Bewegingsagoog Van Dam legt uit: 'Voor het sociaal-emotionele aspect, het welbevinden, is bewegen een belangrijk element. Het gaat om vragen als wie ben ik, mag ik meedoen met voetballen, hoe stel ik me op, hoe ga ik om met winnen en verliezen? Dat haal je tijdens de sportlessen, makkelijk naar voren. Het gaat er niet om dat een leerling goed leert volleyballen. Het gaat om meedoen, leren met het team om te gaan. Daar kan je veel mee bereiken.' Beentjes: 'Het gaat ook over hoe je beweegt in een klas. Soms komt er een leerling binnen die alleen maar langs de muren durft te lopen.'

Terwijl haar leerlingen buiten op het schoolplein aan het voetballen zijn, vertelt leerkracht Marloes van Dijk hoe het is om te werken met leerlingen in het BOCS-traject. 'Het grote verschil met andere scholen is de visie op leerlingen. Kinderen mogen hier boos zijn of verdrietig, maar ze worden altijd bewust gemaakt van hun gedrag. En ook de visie op het onderwijs aan deze leerlingen is anders. In de groep voor primair onderwijs zitten negen leerlingen, ze werken met de boeken van de school van

Leerkracht Marloes van Dijk

herkomst. Ze hebben allemaal verschillende niveaus. Ik help ze individueel. Dat persoonlijke contact maakt het anders, we kunnen heel gericht inhaken op de persoonlijke behoefte van de leerling. De visie brengt ook met zich mee dat we het samen doen. Je krijgt steeds feedback van collega's, je vangt elkaar op.'

Leerplicht

Het goede contact met de afdeling Leerplicht van de gemeente is een andere belangrijke pijler van het traject. Wanneer een school een leerling niet aanmeldt, en hij of zij komt thuis te zitten, komt Anja de Haas van leerplicht in het geweer. 'Anja staat achter ons', zegt Beentjes. 'Als een leerling thuis zit of thuis dreigt te zitten, dan móet er iets gebeuren. Anja schuift soms ook aan en maakt wel eens proces-verbaal op om het gedrag van ouders te doorbreken. Ze ondersteunt ook met het zoeken naar een andere school. Soms is een kind al langer bekend bij leerplicht en dan is het prettig dat zij de geschiedenis kent. Ook als het kind hier weg is, weet je dat leerplicht het blijft volgen.'

Teamcoördinator leerlingzaken/RMC Anja de Haas is heel stellig in haar opvatting dat alle kinderen hoe dan ook naar school moeten. Thuiszitten wordt niet getolereerd. 'Deze kinderen moeten straks de maat-

schappij in, hoe moet dat als ze geen onderwijs hebben gekregen? Ze kunnen niet zomaar een jaar missen.' Als een school de financiële bijdrage voor een BOCS-plaats een probleem vindt, gaat De Haas met de bestuurders in gesprek. 'De schoolbesturen zijn vanaf het begin betrokken geweest bij de afspraken rond BOCS. Geld mag nooit een argument zijn om een kind onderwijs te onthouden. Als ik van collega's hoor dat een school een kind één of twee dagdelen naar school laat komen, dan wil ik weten waar het dan de andere dagdelen zit.' Daarnaast houdt De Haas vinger aan de pols bij BOCS. 'Ik wil weten welke kinderen daar zitten, of ze al eerder met leerplicht in contact zijn geweest en hoe het vervolg eruit gaat zien.' Thuis zitten komt in Nieuwegein dan ook nauwelijks meer voor. De Haas: 'In het basisonderwijs niet, in het voortgezet onderwijs nog wel. Daar is de afstand tot de ouders groter. Het voortgezet onderwijs stuurt de ouders wel brieven, maar als zij laag geletterd zijn, wordt zo'n brief niet begrepen. Ook is er door de werkdruk en door de omvang van de scholen niet altijd voldoende controle op ziekteverzuim. Er zijn weinig scholen die voldoende formatie hebben om het echt goed in de gaten te houden, en dan glippen kwetsbare jongeren er zo tussendoor. Wat je ook ziet is dat de problematiek complexer wordt. Jongeren hebben te maken met schulden, een problematische thuissituatie, pestverleden, noem maar op.'

Groei

Het succes van BOCS levert ook uitdagingen op. 'We krijgen steeds vaker aanmeldingen van buiten de regio, dus we groeien', zegt Beentjes. 'Binnen Nieuwegein komen we preventief op scholen om te coachen, maar daarbuiten lopen leerlingen nog vast. Omdat we geen wachtlijsten willen, hebben we soms tien aanmeldingen in één week. Dan moeten we of op de rem gaan staan of een nieuwe groep starten.' Van Dam: 'Ook willen we niet achterover leunen, maar ons blijven ontwikkelen, blijven optimaliseren. Het mooiste zou zijn als de klas leeg is en je alleen maar preventief werkt.'

Morris : 'Vroeger werd ik van verliezen gestrest en boos'

Morris, 9 jaar, is via BOCS terecht gekomen in groep 'Luchtblauw 1' van SBO De Evenaar. 'Op mijn vorige school begrepen de juffen en meesters mij niet goed. Het werk was te makkelijk, ik ging me vervelen en klieren. Bij de BOCS was het fijner. Daar zijn minder kinderen, het is rustiger en het werk is moeilijker. De meester hielp om mijn gedrag te verbeteren. Dat doen we met een spel, dan gooit hij expres moeilijke ballen die ik niet kan vangen. Dat is om te leren dat je ook wel eens verliest. Vroeger werd ik van verliezen gestrest en boos, dan gooide ik soms expres de bal iemand in het gezicht. Nu denk ik 'chips', en ga ik aan de kant staan. Na de BOCS mocht ik niet meer terugkomen op mijn oude school. Ik mocht wel naar De Evenaar en dat wilde ik ook graag. Het is leuk op deze school en het is nu minder druk in mijn hoofd.'

Wij breken een lans voor de thuiszitter!

Tekst: Yolenthe van der Ree | Foto's: Erwin Zijlstra

Op de Dag van de Leerplicht vond de aftrap plaats van de LANSbrekers. LANSbrekers wil een beweging vormen van mensen die in actie willen komen om thuiszitten terug te dringen en te voorkomen. Niet door ingewikkelde nieuwe constructies te bedenken of overleggen te starten, maar door slim gebruik te maken van wat nu al mogelijk is. Ingrado Magazine laat de initiatiefnemers aan het woord en vroeg een aantal mensen uit de praktijk waarom zij zich aansloten bij de LANSbrekers.

Initiatiefnemer Jos van der Horst

LANSbrekers tijdens Dag van de Leerplicht

Waarom zij het initiatief namen

Bart van Kessel en Jos van der Horst

Gedragswerk

'We wilden simpelweg laten zien dat een aanpak gericht op passend onderwijs zonder thuiszitters nu al mogelijk is. Niet door iets nieuws te ontwikkelen, maar door te gebruiken en versterken wat er al is: de middelen van samenwerkingsverbanden en gemeenten, de motivatie en betrokkenheid van professionals in het land. Gedragswerk verbindt al sinds haar start in 2005 mensen, organisaties, projecten en activiteiten en versterkt deze waar dat nodig is. Dit is bij de LANSbrekers niet anders! Daarom kwamen wij graag aan boord.'

www.gedragswerk.nl

Peter Hulsen

Ouders & Onderwijs

'Vanuit het perspectief van ouders is het van belang dat ieder kind het onderwijs krijgt dat bij hem of haar past. Rode draad in het werk van Ouders & Onderwijs is dat dat onderwijs voor een kind het beste past als school en ouders goed met elkaar in gesprek zijn. Het initiatief LANSbrekers is erop gericht dat alle kinderen naar school kunnen. Zoals rond het individuele kind het gesprek tussen professionals en ouders cruciaal is, zo is het ook belangrijk dat de organisatie van de LANSbrekers steeds denkt en werkt vanuit het partnerschap tussen professional en ouders. Vanuit die invalshoek is Ouders & Onderwijs een actieve partner bij de LANSbrekers.'

www.oudersonderwijs.nl

Loek Mak-Peters

LBBO

'Als begeleiders in onderwijs komen we geregeld in aanraking met kinderen die om wat voor reden dan ook thuis komen te zitten. Dat is een ernstige zaak. Kinderen horen te leren op school, in hun minimaatschappij waar ze ook leren met anderen om te gaan. Iedere professional hoort zich bezig te houden met de vraag: waar en hoe krijgen we dit kind weer naar school? Ouders zijn daarin voor begeleiders een meewerkende partij. Wat mij aantrekt in de LANSbrekers is het feit dat we allemaal die gedachte koesteren. Samen aan het werk, ieder vanuit zijn professionaliteit, werken aan die uitdaging: leerlingen allemaal naar school. Ik hoop dat de LANSbrekers zich over tien jaar kunnen opheffen omdat er geen thuiszittende leerlingen meer zijn.'

www.beterbegeleiden.nl

Albert Boelen

LECSO

'Het staat me tegen dat de discussie vaak gaat over de registratie - wie heeft de juiste cijfers? - en de definitie - wat noemen we nou een thuiszitter? Ondertussen zitten er nog steeds kinderen thuis. Daarom sloot ik me graag aan bij de LANSbrekers, bij de mensen die daadwerkelijk 'doen', 'aanpakken' en vooral 'samen doen'. Het zit 'm namelijk niet in de organisaties en de instituties, het zit 'm in mensen, gedrag en communicatie. Niemand kan het alleen, maar samen kunnen we het doen en wel meteen!'

www.lecso.nl

Carry Rozemond

Ingrado

'De LANSbrekers zie ik als een beweging die niet wacht tot een protocol beschreven is, die actief kijkt naar de mogelijkheden die er zijn om een - dreigende - thuiszitter op school te houden of naar school terug te brengen. Dat kunnen de leerplichtambtenaren, leerkrachten, begeleiders in het onderwijs en vooral de ouders niet alleen. Daar hebben we elkaar voor nodig, daar hebben we lef en deskundigheid voor nodig. Want daar heeft de leerling kind recht op: deskundige mensen met lef om kansen in het onderwijs te vinden en te benutten. Daarom doen we het samen.'

www.ingrado.nl

En waarom zij zich aansloten

William Prinsen
vader van een kind dat een jaar
heeft thuisgezeten

'Door een angststoornis konden reguliere scholen onze dochter geen onderwijs bieden. Dan ben je aangewezen op het speciaal basisonderwijs. Maar ook op de sbo-school ging het al snel mis.

Gesprekken hielpen niet, er werd slecht geluisterd, dossierkennis was er niet en het door ons 'invliegen' van een externe orthopedagoog mocht eveneens niet baten. Haar adviezen werden niet opgevolgd.'

'Inmiddels is duidelijk dat onze dochter ook een stoornis in het autistisch spectrum heeft. Prikkel komen bij haar 200 procent harder binnen dan bij andere kinderen. Met kleine aanpassingen zouden kinderen zoals zij in het reguliere onderwijs beter kunnen functioneren dan op een sbo-school waar zo veel prikkels zijn dat het kind zich volledig gaat afsluiten en niet langer bereikbaar is. Naar school gaan wordt al snel onmogelijk.'

'Een autistisch kind heeft structuur nodig. Zowel thuiszitten als zinloos op school zitten biedt geen structuur. Het kind verliest de controle over het leven en kan die gaan zoeken in een dwangstoornis of zelfverwonding.'

Dan is het probleem nog veel groter dan thuiszitten zonder onderwijs.'

'Ik breek een lans voor mijn dochter, maar eigenlijk voor iedereen die in deze situatie zit. Thuiszitten heeft een enorme impact. Op het gezin, want de inrichting van je dag is gebaseerd op een kind dat naar school gaat. Maar veel belangrijker is de impact op het kind. Eigenwaarde, zelfbeeld en vertrouwen raken ernstig beschadigd en haar toekomstperspectief is in het geding.'

'Onze dochter zit nu op een kleine particuliere school waar haar leerbaarheid weer langzaam toeneemt. Ze is niet langer afgesloten, staat weer open en wordt langzaam zichzelf. Het is heerlijk te ervaren dat ook onze dochter ruzie kan maken met papa en mama. Ze staat nog steeds ingeschreven op de sbo-school die dus rijksmiddelen ontvangt voor haar. Daarover heb ik een brief geschreven naar de vaste Kamercommissie.'

'Als LANSbreker wil ik in mijn regio met ouders in gesprek die in hetzelfde schuitje zitten als ik. Samen kunnen we meer. Thuiszitten hoeft niet, ook niet voor kinderen als mijn dochter. Als er creatief wordt nagedacht en de wil er is om samen met ouders naar oplossingen te zoeken, kan er veel. In het geval van mijn dochter had er samen met partijen buiten het onderwijs prima een passend aanbod gedaan kunnen worden. Daar ben ik van overtuigd.'

Maartje Janssen
teamleider ambulante
begeleiding cluster 3-onderwijs
en expertisemakelaar
voor LECOSO

'In het voortgezet onderwijs komen wij geregeld leerlingen tegen die geoorloofd afwezig zijn. Dat zijn onder anderen

kinderen die herstellen van een operatie, wachten op een behandeling of als gevolg van een chemokuur niet naar school kunnen. Ik zie het als onze taak het onderwijs ervan te doordringen dat ook deze kinderen recht op onderwijs hebben. Wij stellen ons op het standpunt dat we ook in deze gevallen moeten kijken wat er wél mogelijk is. Ook al kan een kind maar een uurtje per week naar school of thuis onderwijs krijgen; alles is beter dan geen onderwijs.'

'Om de thuiszittersproblematiek te kunnen aanpakken moeten de juiste mensen om tafel zitten, mensen die er echt hun schouders onder willen en kunnen zetten. En dan niet in grote overleggen, juist niet. We zijn soms veel daadkrachtiger als we het klein houden. Met één of twee mensen kun je al veel bereiken. Ik verwacht dat we dat met de LANSbrekers kunnen realiseren. Dat we in trainingen mensen kunnen leren om het zelf te doen, om zelf actie te ondernemen en niet te wachten op de ander. Als je weet wie je nodig hebt en welke afspraken je met elkaar kunt maken, kun je veel betekenen voor een kind dat thuis zit.'

'Ik hoop dat we met de LANSbrekers meer positieve aandacht kunnen genereren voor thuiszitters. Nu nog ligt de focus vooral op de ellende, op hoeveel gedoe het is en hoeveel werk. Het gesprek gaat vaak over lastige kinderen, lastige ouders en lastige leerkrachten. Door te laten zien dat het niet ingewikkeld hoeft te zijn om een kind terug naar school te leiden, krijgen mensen er weer zin in. Investeer dus in samenwerking!'

Marlou Dijk
gezinscoach bij de
Wijkse Loods, een lokale
zorgaanbieder in de
gemeente Wijk bij Duurstede

'De Wijkse Loods biedt verschillende voorzieningen om de participatie en zelfredzaamheid van mensen te bevorderen.

Thuiszitters zijn nadrukkelijk bij ons in beeld. Leerlingen uit het voortgezet onderwijs die volledig thuiszitten komen naar de Wijkse Loods waar ze één of meer ochtenden per week les krijgen van een docent uit het vso. Gemiddeld zijn er vijf leerlingen per ochtend. De meesten kampen met een angststoornis en soms is die zo heftig dat naar ons toekomen geen optie is. Dan zetten we samen met de gemeente eerst zorg in. Omdat ik ook werkzaam ben voor het jeugdteam van de gemeente en als schoolmaatschappelijk werker, kan ik snel verbindingen leggen.'

'Leerplicht is een belangrijke samenwerkingspartner omdat de boodschap blijft dat een kind naar school moet. De leerplichtambtenaar is degene die druk kan uitoefenen en het traject op gang kan brengen. Dat traject is altijd maatwerk. Soms heeft een kind het dag- en nachtritme volledig omgedraaid en hebben ook ouders geen grip meer op de situatie. Dan gaan we op zoek naar wat kan helpen om dat kind 's morgens uit bed te krijgen en 's nachts weer te leren slapen. Zo was er een meisje dat erg

van dieren hield. Doordat wij konden regelen dat ze vier ochtenden per week terecht kon op een kinderboerderij, redde ze het om de vierde ochtend naar de Wijkse Loods te komen. Langzaam hebben we dat kunnen uitbreiden en na een paar maanden kon ze weer volledig terug naar de vso-school waar ze was uitgevallen.'

'Ik ben erg blij met het initiatief van de LANSbrekers. Ieder kind wil naar school en geen ouder wil dat zijn kind thuiszit, maar soms lukt het gewoon niet meer. Ik hoop dat de LANSbrekers kunnen bewerkstelligen dat er meer preventief gewerkt gaat worden. De eerste signalen van een angststoornis zijn er vaak al op de basisschool. Een kind dat vaak te laat is, niet mee gaat op schoolreis of op school moe is omdat hij slecht slaapt. Als er dan al ingegrepen wordt, kun je voorkomen dat het echt misgaat als het kind 13 of 14 is. Dan hebben we echt enorm veel gewonnen.'

'Ik hoop dat met de LANSbrekers meer expertise beschikbaar komt. Mensen die de boel snel in beweging kunnen zetten, eilanden met elkaar kunnen verbinden en geldstromen creatief kunnen aanwenden. Dan zullen we veel slagvaardiger kunnen optreden tegen thuiszitten en de vraag van jongeren en ouders echt centraal kunnen stellen in plaats van de systemen. Onze aanpak laat zien dat het veelbelovend is als gemeente en zorgaanbieder de handen ineen slaan. Als nu ook het onderwijs nog aanhaakt met financiële middelen, hebben we de volgende belangrijke stap gezet.'

Thérèse Keulen
leerplichtambtenaar in Zeist

'In de leerplichtpraktijk kom je situaties tegen waarin kinderen ondanks druk en drang maanden of langer thuiszitten. Dan heb ik het over kinderen die staan ingeschreven op een school en van wie niet echt

duidelijk is wat er aan de hand is. Is het kind ziek? Nee, zegt dan de schoolarts, er is lichamelijk niets mis. Is het psychisch? Dan komt de GGZ in beeld en start er een traject. Een traject dat soms heel lang duurt. Ook het CJG raakt betrokken en stelt vast dat het inderdaad wel erg lang duurt...'

'En ondertussen zit zo'n kind thuis. Ik zou zo graag willen weten hoe we de boel dan in beweging kunnen krijgen. Ik heb behoefte aan kennis, aan weten hoe ik kan handelen en aan inzicht in m'n eigen blinde vlekken. Want ik ben ervan overtuigd dat we die allemaal hebben. Dat we vaak in hetzelfde kringetje ronddraaien en niet meer creatief denken. Ook zitten we vast aan onze

taakomschrijving en taakopvatting. Ik hoor vaak dat iemand niet de 'probleemeigenaar' is in een casus. Daar moeten we vanaf. Een kind dat thuiszit zonder onderwijs zou ieders probleem moeten zijn.'

'Ik wil leren omdenken! Dat is de belangrijkste reden dat ik me heb aangemeld als LANSbreker. Deze beweging heeft een positieve uitstraling: we gaan het doen! Het gaat ons lukken! We constateren nu al zo lang dat er kinderen thuiszitten, nu is het echt tijd voor actie. We gaan op zoek naar creatieve oplossingen. Ik wil me daar graag voor inzetten. Ik wil graag leren en me ontwikkelen. Anders denken is soms moeilijk, maar ik denk dat je dat wel kunt leren. Ik gun mezelf ook dat ik dat leer. Misschien ga ik m'n werk dan wel heel anders doen.'

'Ik verwacht dat een LANSbreker breed kan kijken, kan focussen op hoofdzaken en pal staat voor de ontwikkeling van het kind. Om LANSbreker te zijn heb je allereerst lef nodig. Daarnaast is er behoefte aan good practices, aan voorbeelden uit het land van wat werkt en waarom. En tot slot is een goed netwerk belangrijk, zowel lokaal, regionaal als landelijk.'

Data duiden om voortijdig schoolverlaten terug te dringen

Tekst: Peter Zunneberg | Illustratie: Welmoet de Graaf

Maandelijks krijgen RMC-coördinatoren lijsten met leerlingengegevens van DUO. Hoe benut je deze gegevens voor het ontwikkelen van gericht beleid? Ingrado Magazine sprak met enkele betrokkenen.

‘Stel dat uit cijfers blijkt dat leerlingen die vier keer van school switchen in negen van de tien gevallen uiteindelijk helemaal uitvallen, moet je dan een leerling die al drie keer naar een andere school is gegaan uitnodigen voor een gesprek?’ Otto Ritsema, RMC-coördinator in Nijmegen chargeert. Tegelijkertijd laat hij met zijn voorbeeld zien wat er mogelijk is, maar ook voor welke vragen RMC-coördinatoren gesteld kunnen worden. Door data, zoals die door bijvoorbeeld DUO worden verzameld en in het VSv Kompas worden gepubliceerd, te analyseren, kunnen RMC-coördinatoren inzicht krijgen in waar mogelijke knelpunten zitten en hoe daar via beleid op kan worden ingespeeld. Bijvoorbeeld als het gaat om kwetsbare jongeren. Sommige regio's zijn al verder met de duiding van die data dan andere. Maar voortdurend lopen ze tegen vragen aan waarop een passend antwoord gewenst is.

Definitie

‘Het begint al met de definitie wat kwetsbare jongeren zijn’, zegt Ritsema. ‘Het ministerie van OCW onderscheidt daarin vier groepen: leerlingen uit het praktijkonderwijs, uit het voortgezet speciaal onderwijs, uit de basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen in het vmbo en uit het mbo niveau 1 en 2. Maar dat zijn niet uitsluitend de jongeren waar wij als RMC mee te maken krijgen. Ook een havo-leerling kan ineens kwetsbaar zijn.’

Via de gegevens van DUO kan Ritsema leerlingstromen beter in de gaten houden en weet hij op welke scholen grotere concentraties kwetsbare jongeren zitten. Waarbij hij zich haast te verklaren dat hij niet uitsluitend op de data van DUO afgaat. ‘Natuurlijk weten we dat ook door onze contacten met de scholen, maar de gegevens van DUO maken het makkelijker om het geheel ineens te overzien, maar ook om in te zoomen.’

‘We willen regio's helpen bij het duiden van data en zo een leereffect op gang brengen’

Ook Hanneke van der Meer, RMC-coördinator in Haarlem ontvangt maandelijks de DUO-cijfers. Zij laat deze in een eigen database verwerken. ‘Wij werken hier in de regio met CAREL, de centrale administratie RMC en leerplicht. Het is het systeem van de gemeente waarbij eigen gegevens gekoppeld worden aan die van DUO.’ Van der Meer kan er informatie over jongeren uit halen, maar daarnaast benut ze informatie van de scholen, samenwerkingsverbanden vo, van sociale zaken/Werkplein, van Suwi en haar eigen informatie.

‘Het duiden van data maakt het voor ons makkelijker om preventief te handelen’

‘Deze informatie combineren we waar mogelijk en analyseren die voor de beleidsaanpak.’

Eigenlijk zou Van der Meer er nog meer en makkelijker informatie uit willen halen. ‘Denk daarbij bijvoorbeeld aan welk profiel een leerling volgt. Juist ook omdat dat in het voordeel is van de betrokken jongere. Het maakt het ons makkelijker om die jongere direct naar het juiste traject te leiden, bijvoorbeeld voor een jongere uit het praktijkonderwijs laten doorstromen naar werk, dagbesteding of toch toeleiden naar mbo 1. Bovendien maakt het duiden van data het voor ons makkelijker om preventief te handelen.’

Gesprekken

Waar Van der Meer en Ritsema al enige tijd bezig zijn met het verzamelen en analyseren van data, gaat dat niet op voor alle RMC-regio's. Om meer bekendheid te geven aan de ontwikkeling, maar ook om bij regio's te peilen wat de behoeftes zijn, gaan namens Ingrado Veerle van de Winckel en Ellen de Wit de komende maanden gesprekken voeren met RMC-coördinatoren. ‘Google weet vaak eerder dat er een griep epidemie is dan de huisarts’, zegt Van de Winckel om te laten zien hoe bepalend het verzamelen van data kan zijn. ‘Dat komt doordat mensen voor ze de huisarts bellen eerst op google kijken wat ze met bepaalde klachten aan moeten.’

Zo is het met kwetsbare jongeren natuurlijk niet. ‘Maar door data te verzamelen, wordt het eenvoudiger om te bepalen hoe bijvoorbeeld leerlingen uit het praktijkonderwijs kunnen uitstromen. Is het toeleiden naar werk voor hen een oplossing of zijn ze meer gebaat bij doorstroom in het onderwijs? Uiteindelijk bepaal je dat natuurlijk per individu, maar door naar deze informatie te kijken kan je specifiek beleid maken per groep of regio. En dat krijg je met data inzichtelijk. Ook kun je met de

‘Google weet vaak eerder dat er een griep epidemie is dan de huisarts’

juiste datasets modellen bouwen die op basis van enkele indicatoren kunnen voorspellen wie er een verhoogd risico loopt op schooluitval. Ook dat kan helpen om de juiste keuzes te maken.’

Welke info in welke regio relevant is, weet Van de Winckel nog niet. ‘Dat is iets waar we met de gesprekken in de regio’s achter willen komen. Welke beleidsvragen liggen er voor en hoe kunnen we voor het vinden van een antwoord gebruik maken van de beschikbare data die we in het VSv Kompas ontsluiten?’ Daarbij is Van de Winckel zich goed bewust van eventuele risico’s van de gesprekken. ‘Ingrado wil graag bijdragen aan een integrale aanpak van verzuim en voortijdig schoolverlaten onder kwetsbare jongeren. Maar wij gaan niet vertellen wat de regio’s moeten doen en hoe ze dat moeten aanpakken. De regio’s maken zelf hun keuzes, ze blijven eigenaar van hun eigen vraagstukken. Maar wat we wel willen laten zien, is dat het duiden van data kan helpen om die keuzes meer gefundeerd te maken. We willen regio’s helpen bij het duiden van data en zo als het ware een leereffect op gang brengen.’

Privacy

Een onderwerp dat zeker aandacht zal krijgen is privacy. Ritsema is er zeker van dat het met het voorbeeld zoals hij het gaf niet zo’n vaart zal lopen. ‘Alleen al uit het oogpunt van privacy zullen we een leerling die een paar keer van school switcht niet op gesprek uitnodigen. Tegelijk zijn we ons er wel van bewust dat die leerling mogelijk meer risico loopt en dus zullen we moeten nadenken hoe we dat risico kunnen verkleinen.’ Ook Van der Meer worstelt met het privacyvraagstuk. ‘Juist omdat we handelen in het belang van de leerling, is het jammer als we vanwege privacyregels niet kunnen doen wat we zouden willen. Soms omzeilen we dat door vooraf expliciet toestemming te vragen aan de leerling en zijn ouders.’

Ellen de Wit van Ingrado is heel stellig. ‘Die strenge privacywetten zijn er niet voor niets en die veranderen zou heel veel tijd en moeite gaan kosten. We richten ons op de mogelijkheden die er al zijn. Want we hebben al heel veel data, die we eerst maar eens allemaal moeten gaan duiden. Daarbij kunnen we ook nog data gaan combineren. In onder meer de regio Drechtsteden en in Amsterdam lopen op dit moment pilots waarin data worden gecombineerd en waar op die manier gewerkt wordt aan voorspellingsmodellen. Als je in je regio te maken hebt met 1500 voortijdig schoolverlaters kun je

die niet allemaal op gesprek uitnodigen. Maar via slimme selectiecriteria kun je wel de meest urgente gevallen eruit filteren. Dat is een onderzoek dat momenteel nog loopt en dat verder uitgewerkt wordt, maar waarvan de eerste resultaten er goed uitzien.’

Geen aandacht

Afgelopen tijd is er via het VSv Kompas hard gewerkt aan het ontsluiten van de data die DUO aan de regio’s ter beschikking stelt. Het Kompas bevat onder meer informatie uit de Art. 25 rapportages, uit de VSV Verkenner, de RMC-effectrapportages en de convenanten. Daarnaast zijn er allerlei mogelijkheden om via Suwinet gegevens uit verschillende overheidsbronnen te combineren, bijvoorbeeld over uitkeringen. Maar er is meer nodig volgens Ritsema, die het VSv Kompas nog niet gebruikt. ‘Ik heb genoeg aan de VSV Verkenner en de gegevens van DUO. Bovendien vind ik dat het VSv Kompas nog verder moet worden ontwikkeld om als permanent instrument voor onderlinge vergelijking te kunnen dienen. Doordat we als RMC-regio’s niet alles op dezelfde manier invullen is het lastig om het Kompas nu al als bron te gebruiken.’ Van de Winckel geeft aan dat Ingrado dat laatste jaren flink heeft geïnvesteerd in eenduidige data waardoor de kwaliteit van de vergelijkingen sterk verbeterd is. Feedback van gebruikers blijft natuurlijk welkom om het instrument te blijven verbeteren.

Van der Meer ziet ook heel andere tekortkomingen in het gebruik van data. ‘De groep jongeren tussen 23 en 27 jaar valt buiten het vsv-kader. Officieel is het geen RMC-doelgroep, maar in onze regio verzorgen we wel scholingsadviezen voor deze doelgroep. Maar alle gegevens opvragen over deze groep is niet mogelijk.’ Ritsema ziet nog een andere risicogroep. ‘Bij kwetsbare jongeren focussen we op praktijkonderwijs, vso, vmbo basis en kader en mbo 1 en 2. Maar ik zie op de vavo, dat zich steeds meer als een soort afvalputje van het onderwijs ontwikkelt, 14 procent voortijdig schoolverlaters. Daar moeten we iets mee, maar het ligt buiten het traditionele aandachtsgebied.’ De Wit geeft aan dat Ingrado in gesprek is met OCW over het ontsluiten van de factsheets kwetsbare jongeren die OCW heeft ontwikkeld in het VSv Kompas.

Of het een voorbode is van wat Van de Winckel en De Wit straks tijdens hun gesprekken te horen krijgen, is niet te zeggen. Wat zeker is, is dat het gebruik en het duiden van data nog behoorlijk in de kinderschoenen staat. Maar ook dat als regio’s er straks mee werken en aan gewend zijn, het een goed middel is om verzuim en vroegtijdig schoolverlaten verder terug te dringen.

Samen verantwoordelijk voor thuiszitters

Inspectie houdt vinger aan de pols

Thuiszitters moeten weer naar school. Daar is iedereen het over eens. Toch zijn er kinderen voor wie geen passend onderwijsaanbod wordt gevonden. Maar ook zij hebben recht op onderwijs. Wordt dat recht ook waargemaakt? De Inspectie van het Onderwijs houdt de vinger aan de pols bij de samenwerkingsverbanden.

Tekst: Susan de Boer | Illustratie: Welmoet de Graaf

‘Door gesprekken te voeren met samenwerkingsverbanden kunnen we bijdragen aan oplossingen voor thuiszitters’, zegt Floor Wijnands, programmamanager passend onderwijs van de Inspectie van het Onderwijs. ‘Tegengaan van thuiszitten is een belangrijk doel van passend onderwijs en het is de taak van het samenwerkingsverband te zorgen voor voldoende voorzieningen binnen zijn regio, zodat scholen voor een

passend aanbod kunnen zorgen. Het is onze taak er toezicht op te houden dat het samenwerkingsverband het thuiszitten effectief aanpakt.’

Signalenroute

Sinds oktober 2015 staat ‘thuiszitten’ hoog op de agenda staan van de Inspectie. ‘Er was altijd al aandacht voor het thuiszitten’, zegt Wijnands, ‘maar in oktober

Tinka Munninghof, Kees van Wel en Floor Wijnands

‘Het doet er niet toe wie het oppakt, als het maar gebeurt’

hebben wij een ‘signalenroute’ ingericht. Ouders kunnen bij het Loket Onderwijsinspectie melden dat hun kind thuis zit wegens een gebrek aan passend aanbod. Wij nemen contact op met de melder, de school en het betrokken samenwerkingsverband en vragen waar de zaak vastloopt. Een wachtlijst kan de oorzaak zijn, handelingsverlegenheid bij de leerkracht terwijl er een TLV-procedure (toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal (basis)onderwijs, red.) loopt, ouders die het niet eens zijn met het aanbod, enzovoort.’ Sinds de openstelling van de signalenroute zijn er 185 meldingen binnengekomen. Ruim de helft van deze leerlingen gaat inmiddels weer naar school, de overige meldingen zijn nog in behandeling.

Thuiszitterstafel

‘Elke eerste werkdag van de maand geeft elke school de thuiszittende jongeren en de dreigende thuiszitters op. Die worden dan besproken aan de zogenoemde thuiszitterstafel’, zegt Nico ’t Hooft, directeur van Samenwerkingsverband VO West-Friesland. ‘De collega’s van het samenwerkingsverband gaan daarin samen met de RMC-coördinator na of de goede acties zijn ingezet en we bieden eventueel hulp. Als het nodig is, betrekken we er meer partijen bij. Het register van de Inspectie sluit aan bij wat we al doen. Als mogelijke meerwaarde zie ik dat er op een hoger niveau gegevens voorhanden komen die belangrijk kunnen zijn voor het beleid in je eigen situatie.’

Goede afspraken

‘Als je binnen je samenwerkingsverband thuiszitters hebt, dan ben je daar natuurlijk niet tevreden mee’, zegt Ingrado-voorzitter Carry Roozmond. ‘Ook een minder vanzelfsprekend te plaatsen leerling heeft onderwijs nodig. Het is goed dat de Inspectie van het Onderwijs aandacht heeft voor de rol van de samenwerkingsverbanden. Het is belangrijk dat er binnen een gemeente goede afspraken zijn tussen de samenwerkingsverbanden en leerplicht. Degene die signaleert dat een kind dreigt thuis te zitten moet het voortouw nemen. Dus als leerplicht informatie krijgt over een thuiszitter, gaat de leerplichtambtenaar ermee aan de slag, als het bij het samenwerkingsverband bekend is, is de eerste zet aan het samenwerkingsverband. Zij kunnen opschalen om beweging in een thuiszitterssituatie te krijgen. Via de wethouder, in het OOGO, of bij de Inspectie van het Onderwijs. Op die manier kan er vanuit de gemeente én de Inspectie een doorbraak geforceerd worden als dat toch nog nodig is.’

Extra geld op de begroting

‘We hebben protocollen over omgaan met thuiszitters’, zegt Kees van Wel, directeur van het samenwerkingsverband primair onderwijs Kindkracht in de regio Voorne-Putten Rozenburg. ‘Scholen weten dat ze dreigende thuiszitters moeten melden bij het bestuur, bij leerplicht en bij ons. Dat gebeurt meestal ook. Het samenwerkingsverband heeft een flink bedrag op de begroting gereserveerd voor het oplossen van knelpunten. Ik heb geen moeite met de maatregel van de Inspectie van het Onderwijs om tweemaandelijks registratie op te vragen, maar ik zie er ook de meerwaarde niet van. De problemen die zich voordoen komen meestal voort uit andere zaken dan uit een gebrekkige registratie.’

Gesprekken

Daarnaast vraagt de Inspectie elke twee maanden bij de samenwerkingsverbanden een overzicht op van de thuiszitters en de dreigende thuiszitters. ‘Een samenwerkingsverband moet weten of het zich extra moet inspannen, dus moeten ze zicht hebben op ‘hun’ thuiszitters’, zegt Wijnands. ‘Daarvoor is enige vorm van registratie nodig. Wij kijken niet alleen naar de aantallen, maar we voeren ook structureel gesprekken met de samenwerkingsverbanden. We vragen naar voorbeelden van moeilijke casuïstiek en naar de oplossingen, we vragen

welke positie het thuiszitten inneemt op de agenda van het Op Overeenstemming Gericht Overleg in de gemeente. Zo krijgen we een beeld van wat er in de regio gebeurt. We verwachten dat het samenwerkingsverband het beleid op orde heeft, we wijzen het verband op zijn wettelijke taken en geven handvatten. Ook kunnen we laten zien welke oplossingen er binnen de kaders van de wet mogelijk zijn, want er is meestal meer mogelijk dan men denkt. Maar wij kunnen het zelf niet oplossen, dat moet het samenwerkingsverband samen met andere partijen doen.'

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Uit de overzichten blijkt dat de samenwerkingsverbanden het beleid op orde hebben en dat verreweg de meeste ook actief naar oplossingen voor thuiszitters zoeken. Wijnands: 'Een goed samenwerkingsverband heeft zicht op wat zich in de regio afspeelt, kent de mogelijkheden en de zwaktes in het aanbod en de partijen die actief zijn of betrokken kunnen worden. Een goed samenwerkingsverband heeft een netwerk met Jeugdzorg, GGZ en leerplicht, en zorgt ervoor dat het aanbod wordt georganiseerd.' Het is belangrijk dat er niet gekeken wordt naar wie verantwoordelijk is voor de oplossing, maar dat de partijen uitgaan van een

'Tegengaan van thuiszitten is een belangrijk doel van passend onderwijs'

gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarvoor is het soms nodig om van posities af te stappen. Wijnands: 'Soms bestaan over en weer aannames over het functioneren van besturen of van Jeugdzorg of de gemeente. Maar het is niet zo dat het samenwerkingsverband moet afblijven van bepaalde taken omdat leerplicht die zou moeten uitvoeren. Het doet er niet toe wie het oppakt, als het maar gebeurt. Daarnaast zou ik adviseren om een persoon verantwoordelijk te maken voor de voortgang, iemand die ook bevoegdheden heeft om knopen door te hakken.'

Zicht op het geheel

Voor de Inspectie zelf zijn de cijfers belangrijk om er zeker van te kunnen zijn dat het samenwerkingsverband zicht heeft op de thuiszitterssituatie in de eigen regio. Wijnands: 'De cijfers zijn in de eerste plaats voor de samenwerkingsverbanden zelf van belang, zij moeten kunnen zien hoe hun beleid uitpakt. Wij hebben zicht op het geheel en kunnen vergelijken wat er gebeurt in de verschillende samenwerkingsverbanden. Zo kunnen we ook zien of een bepaalde aanpak succesvol is en goede voorbeelden met andere samenwerkingsverbanden delen.'

Doorbraakgroep

'Wij wisselen regelmatig met de samenwerkingsverbanden voor po en vo gegevens uit over de thuiszitters. Dan zien we het ook als bijvoorbeeld bij een samenwerkingsverband bekend is dat er een jongere thuis zit, maar bij ons niet', zegt Tinka Munninghoff, beleidsadviseur leerplicht in Amsterdam. 'Dan gaan we met de school in gesprek, want ze moeten het melden. Vorig jaar waren er in Amsterdam 143 thuiszitters. We bespreken de meest hardnekkige gevallen in de doorbraakgroep, een initiatief van de gemeente en het vo-samenwerkingsverband. De relevante partijen - zorgpartners, GGZ, Raad voor de Kinderbescherming, het samenwerkingsverband vo en leerplicht - gaan op het niveau van de casuïstiek na wat er moet gebeuren. Dan vinden we ook eigenlijk altijd een oplossing. De verzuimregistratie van de Inspectie voegt voor ons niets toe. De Inspectie had het ook aan gemeenten kunnen vragen, zij hebben leerling-registratiesystemen waarin wordt bijgehouden wie een vrijstelling heeft, wie niet is ingeschreven en wie langdurig verzuimt. Ik pleit voor betere communicatie tussen de Inspectie en leerplicht, dan krijgen we meer grip op de thuiszittersproblematiek.'

Ongemerkt een thuiszitter

'Binnen de 22 samenwerkingsverbanden waarvoor wij werken, worstelen alle scholen met thuiszitters', zegt Maartje Janssen, teamleider van Ambulante Dienstverlening De Kleine Prins. De Kleine Prins ondersteunt scholen bij de begeleiding van kinderen met een lichamelijke beperking of een langdurige ziekte. 'Het gaat bijvoorbeeld om kinderen die een chemokuur ondergaan of een longziekte hebben waardoor ze slecht tegen het binnenklimaat in de school kunnen. Bij deze problemen moeten scholen en samenwerkingsverbanden samen met ouders een oplossing vinden. Dat de Inspectie daar meer toezicht op houdt, vind ik goed. Wel vind ik dat de Inspectie duidelijker moet zijn over wat er bedoeld wordt met thuiszitten. Een kind dat regelmatig een paar dagen achter elkaar verzuimt, kan ongemerkt een thuiszitter worden.'

10 vragen aan...

Peter Hulsen,

directeur Ouders & Onderwijs

**‘Ouders zijn blij als de functionaris
aan de andere kant van de tafel
zegt: ik zie uw zoektocht’**

Foto: René Verleg

1. Wat doet Ouders & Onderwijs ?

'Ouders & Onderwijs is het informatiepunt voor alle ouders van schoolgaande kinderen, de verbinder van ouders en oudergroepen rondom het onderwijs en de gesprekspartner van de overheid en de onderwijssector. De leidraad voor al onze inspanningen is dat het onderwijs aan kinderen erbij gebaat is dat school en ouders goed met elkaar in gesprek zijn.'

2. Met wie werken jullie samen?

'Ouders & Onderwijs werkt samen met uiteenlopende ouderorganisaties, de sectorraden in het onderwijs, vakorganisaties, het ministerie van OCW en met Kamerleden. De ervaringen en voorkeuren van ouders worden regelmatig gepeild via een digitaal panel. Zo verzamelen we informatie voor onze inbreng in overleggen en voor de behartiging van de belangen van ouders.'

3. Welke rol kan leerplicht voor ouders hebben bij de bescherming van het recht op onderwijs voor hun kind?

'Ouders & Onderwijs werkt graag samen met iedereen die staat voor goed onderwijs aan onze kinderen. Met Ingrado deelt Ouders & Onderwijs dat we staan voor het recht op onderwijs van ieder kind. Ingrado en Ouders & Onderwijs werken er beide aan dat iedere leerling passend onderwijs krijgt, zodat er niemand uitvalt. We werken vanuit die invalshoek ook samen in het nieuwe initiatief LANSbrekers.'

4. Welke rol heeft Ouders & Onderwijs voor ouders die moeite hebben om hun kind onderwijs te laten volgen?

'Ouders kunnen bij Ouders & Onderwijs dagelijks telefonisch of per mail vragen stellen. Onze advisering is gratis. Veel vragen gaan over het bewerkstelligen van een passende onderwijsplek of de begeleiding door school. We kunnen ouders dan vertellen welke mogelijkheden er zijn en waar zij aanspraak op mogen maken. Zo nodig wijzen we de

weg naar bijvoorbeeld de Onderwijsconsulenten of de Geschillencommissie.'

5. Hebben we anno 2016 nog wel een Leerplichtwet nodig?

'Leerplicht en recht op onderwijs liggen in elkaars verlengde. Het is van deze tijd om het kind centraal te stellen. Vastleggen dat elk kind het recht heeft zich te ontwikkelen, en dat ouders daar aanspraak op kunnen maken, hoort daarbij. Maar een recht zou je ook kunnen nalaten te gebruiken - denk aan het stemrecht. Met de leerplicht en de zorgplicht is het onderwijs eraan gehouden kinderen passend onderwijs te bieden, en kunnen leerplichtfunctionarissen de scholen daar ook aan houden.'

6. Willen ouders ook betrokken worden bij het onderwijs van hun kind op het mbo?

'Iedere ouder wil dat zijn kind zich prettig voelt op school en dat hij of zij zich naar vermogen kan ontwikkelen. Ouders ervaren vaak een grotere afstand tot het mbo. Dat maakt het moeilijker om actief betrokken te zijn. Ook voor mbo-scholieren geldt dat betrokkenheid van ouders een positieve invloed heeft op de schoolloopbaan. In dat opzicht valt er in het mbo nog veel te winnen.'

7. Wat verwachten ouders van passend onderwijs?

'Passend onderwijs is een beleids-term. Dankzij de hokjesgeest van volwassenen delen we kinderen in in vakjes als 'regulier' of 'ondersteuningsvraagstuk'. Ouders verwachten dat hun kind zich kan ontwikkelen, op de school die het beste bij hen past. Als ouders iets verwachten van passend onderwijs, dan is het dat het onderwijs in staat is ook hun kind passend te begeleiden, aansluitend op diens ondersteuningsvragen.'

8. Welke andere vraagstukken ziet Ouders & Onderwijs rond het onderwijs?

'Invulling geven aan het leerrecht is zeker niet het enige knelpunt waar Ouders & Onderwijs aan werkt.

Het wordt steeds duidelijker dat het voor de onderwijskansen van een kind uitmaakt in welk gezin hij of zij opgroeit. Daardoor bereiken veel kinderen niet waartoe ze in staat zijn. Dat vraagt om uiteenlopende maatregelen. Zo moeten we - net als rond ouderen - werken aan het versterken van het netwerk rond kinderen en gezinnen om zo álle kinderen de kansen te bieden die sommigen van huis uit krijgen. Voor Ouders & Onderwijs is de vraag of we ouders voor wie internet en mail lastige communicatiemiddelen zijn op een meer persoonlijke wijze kunnen informeren en adviseren.'

9. Hoe gaat Ouders & Onderwijs zich verder ontwikkelen?

'Ouders & Onderwijs staat pas aan het begin van de rol die we kunnen vervullen. In de komende tijd zullen we proberen steeds meer ouders te bereiken, zodat ze weten dat ze ons bij ingewikkelde vragen om advies kunnen vragen. We zullen ons ook specifiek richten op ouders actief in de medezeggenschap, om eraan bij te dragen dat zij hun rol goed kunnen vervullen.'

10. Welke tip heb je voor de leerplichtcollega's om een goede relatie met ouders te houden bij het beschermen van het recht op onderwijs?

'Ik denk dat de leerplichtprofessionals al wel weten dat het meestal het beste werkt om in samenspraak met ouders tot oplossingen komen. Ouders & Onderwijs bemerkt nogal eens dat onderwijsprofessionals - vanuit de beroepseisen die ze aan zichzelf stellen of vanwege de dringende vraag - van zichzelf vragen meteen met een oplossing te komen. Maar ouders zijn al blij als de functionaris aan de andere kant van de tafel zegt: ik zie uw zoektocht. Ouders vinden het niet erg als er niet direct een oplossing is, zolang ze maar het vertrouwen ervaren dat er samen met hen naar een uitweg zal worden gezocht.'

In de regio...

Actuele thema's in de leerplichtpraktijk

Tekst: Yolande van der Ree | Illustratie: Welmoet de Graaf

Saskia van Casteren is leerplichtambtenaar bij RBL Brabant Noordoost. Twee derde van haar werktijd brengt zij door op ROC de Leijgraaf in Oss, Uden en Veghel. 'Een hele fijne werkomgeving', noemt ze dat. Want 'de lijntjes zijn kort. De coaches lopen bij me langs op weg naar de koffieautomaat en het is makkelijk feeling te houden met de jongeren. Ze kunnen met allerlei vragen bij me binnenlopen en komt een jongere niet opdagen voor een afspraak, dan haal ik 'm direct op uit het lokaal.'

Net als veel andere leerplichtambtenaren loopt ook Van Casteren in haar werk aan tegen vraagstukken rond mishandeling, de schoolgang van asielzoekers en radicalisering. Vraagstukken waarvoor per definitie geen pasklare antwoorden bestaan, zegt zij. En daarom vragen om grote zorgvuldigheid.

Mishandeling

'Er zijn afspraken en protocollen, zoals de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Als ik een vermoeden heb van mishandeling, bespreek ik dat ook vaak met de school en vraag ik advies bij Veilig Thuis. Klopt mijn 'niet-pluis-gevoel'? Loopt er al een onderzoek naar dit gezin? Is het in het belang van het kind om een melding te doen? En als we een melding doen, wie staat er dan klaar om het op te pakken? Wie is eindverantwoordelijk? Ik wil zeker weten dat het kind met onze

interventie geholpen is en vind dat ik verantwoordelijk ben net zolang tot iemand het overpakt. Aandachtspunt voor de netwerkpartners is dat ze het verloop van het traject vervolgens ook moeten terugkoppelen naar leerplicht. Ik merk dat we nog vaak vergeten worden.'

'Soms kan je als leerplichtambtenaar het verschil maken. Bij een jongen die veelvuldig werd ziek gemeld, hadden zowel de coach als ik het vermoeden dat er thuis

'Ik wil zeker weten dat het kind met onze interventie geholpen is'

grote problemen waren. Zelf wilde hij niet dat er iemand zou ingrijpen. Toen hij weer niet op school was verschenen en we geen contact met hem konden krijgen, ben ik op huisbezoek gegaan. Direct na dat bezoek kreeg ik een bericht dat hij in elkaar was geslagen. Dan merk je hoe belangrijk het is om nauw samen te werken met je ketenpartners. In no time was hij uit huis geplaatst en zat hij op een veilige plek. Inmiddels heeft deze leerling een startkwalificatie.'

Schoolgang asielzoekers

De schoolgang van minderjarige asielzoekers is een heel andere actualiteit in de praktijk van de moderne leerplichtambtenaar. 'We doen veel aan voorlichting, gaan met een tolk langs in het AZC om te vertellen over de Leerplichtwet en naar school gaan in Nederland. Desondanks is het heel ingewikkeld om deze jongeren te houden aan hun aanwezigheidsplicht. Een eenduidige aanpak is er niet, ook omdat er allerlei redenen kunnen zijn voor het schoolverzuim. Zo kan verzuim het gevolg zijn van cultuurverschillen in de manier waarop er tegen onderwijs en naar school gaan wordt aangekeken of jongeren en hun ouders hebben dusdanige trauma's dat naar school gaan nog een ver-van-m'n-bed-show is. Voor veel jongeren is de begeleiding niet intensief genoeg. Voogden van het Nivos hebben een hoge caseload en geen dagelijks en soms zelfs geen wekelijks contact met de jongere. De vraag is of handhaven hier het aangewezen middel is. Eigenlijk wachten we op een standpunt van het OM over de aanpak van schoolverzuim van asielzoekers. Tot die tijd zijn we zeer terughoudend met handhaven. Ik vind dit een heel lastig vraagstuk. Je ziet dat het niet goed gaat met sommige jongeren en je kunt erg weinig doen. Ik ben dan ook heel blij dat mijn leidinggevende onze signalen uit de praktijk oppakt en in overleg is met het OM, de Raad voor de Kinderbescherming en met HALT om te bezien of de mogelijkheden van een HALT-afdoening kunnen worden verruimd voor deze groep.'

Radicalisering

En wat te doen als je het vermoeden hebt dat een jongere wel heel erg geïnteresseerd raakt in een radicaal gedachtegoed? Van Casteren vindt het lastig. 'Eind vorig jaar was er veel aandacht voor de zogenoemde Syriëgangers. Ik ken geen jongere bij wie dat speelde, maar we zijn wel alert, zeker als een jongere dreigt uit te vallen en er tegelijkertijd zorgen zijn vanwege extreme uitlatingen, opmerkingen en opvattingen, foto's op sociale media of plotseling zeer extreme geloofsbelijdenis. Toch moet je ook hier heel zorgvuldig en voorzichtig zijn. Als een jongere zijn baard laat staan wil dat nog niet zeggen dat hij aan het radicaliseren is. Op een melding bij de politie volgt altijd een onderzoek en dat kan zeer belastend zijn voor een jongere en zijn omgeving. Ik vind dat je daarom vrij zeker moet zijn

'Als een jongere zijn baard laat staan wil dat nog niet zeggen dat hij aan het radicaliseren is'

van je zaak. Soms loopt een jongere alleen maar wat te provoceren.'

'Het liefst doe ik niets achter de rug van een jongere om. Niet lang geleden maakte ik me echt zorgen om een meisje. Ik ken haar vrij goed en zag dat zij veranderde. Op sociale media liet zij gewelddadige afbeeldingen zien en ze verscheen plots in traditionele islamitische kledij. Zij hing veel rond op straat en had op school een zeer negatieve houding. Ik heb toen een wijkagent om advies gevraagd en gezegd dat ik me zorgen maakte. Die agent bood aan aan te schuiven bij het gesprek dat ik met het meisje zou hebben. Zo gezegd, zo gedaan en dat gesprek verliep helemaal goed. Wij hebben onze zorgen met haar gedeeld en zij heeft ons gerust kunnen stellen.'

'Ik denk dat het belangrijk is in verbinding te blijven: hulp organiseren waar nodig en zorgen dat de jongere weet waar hij terecht kan als hij hulp nodig heeft. Daarnaast open zijn over wat je met wie deelt.'

Bij het zoeken naar antwoorden op actuele problematiek is het volgens Van Casteren belangrijk in overleg te blijven, elkaar op te zoeken, veel uit te wisselen en binnen het netwerk te zoeken naar oplossingen. 'Standaardoplossingen zijn er niet, elke zaak is uniek. Je zult elke keer opnieuw op zoek moeten naar antwoorden.'

Saskia van Casteren

Team Leerlingzaken Utrecht

Loslaten en vertrouwen om ambitie waar te maken

Tekst: Yolenthe van der Ree | Illustratie: Welmoet de Graaf | Foto's: Afdeling Leerlingzaken Utrecht

Het zelfsturende team. Jaren geleden mateloos populair. Vakbladen stonden er bol van. Maar de hype lijkt over. Een zoektocht via Google (75.000 resultaten) leert dat er maar al te vaak niets van terecht kwam. En toch werkt de afdeling Leerlingzaken van de gemeente Utrecht inmiddels succesvol volgens de principes van zelfsturing. Manager Slaus van Dam en leerplichtambtenaar Khalid El Baz vertellen over de zoektocht en de opbrengsten.

Khalid El Baz in gesprek met een leerling

‘We willen het beste team worden!’ Voor minder doet Slaus van Dam het niet. Om dat te realiseren is hij destijds gaan experimenteren met zelfsturing. ‘Maar inmiddels hebben we dat begrip losgelaten, het werd beladen en werd ervaren als ‘over de schutting gooien’. We hebben echter wel doorgezet op de elementen die we belangrijk vinden. Met stip op 1 staat dat we de verantwoordelijkheid diep op de werkvloer willen leggen. Daarbij streven we ernaar dat iedereen plezier heeft in zijn werk en dat we allemaal werken vanuit de bedoeling. En die bedoeling is leerlingen te begeleiden op hun unieke pad. Het liefst op school en soms even niet.’

‘We kunnen alles ter discussie stellen en iedereen staat open voor verandering’

Er is geen sprake van een reorganisatie, geen strak plan met stappen en een einddatum. Wel is er een aantal leidende principes die door iedereen onderschreven worden. Van Dam: ‘We delen de informatie actief, we doen ons werk goed, we formuleren gezamenlijk doelen en binnen ons team moet iedereen zijn of haar talenten verder kunnen ontwikkelen.’

Units

De afdeling is verdeeld in units die heterogeen zijn samengesteld op basis van kwaliteit en expertise. Elke unit is verantwoordelijk voor een bepaald stuk van het werk. De unitleden klaren de klus gezamenlijk en ondersteunen elkaar. Er is een dashboard ontwikkeld waarop alle informatie zichtbaar is; ieders caseload en ieders doorlooptijden. Belangrijk principe is dat het management dit dashboard niet gebruikt om op te sturen. ‘Nadrukkelijk niet!’, zegt Van Dam. ‘Als iemand een vier keer hogere caseload heeft of een veel snellere doorlooptijd dan een ander, is dat voor ons als management geen aanleiding om in te grijpen. We doen echt

helemaal niks. Dat loslaten is het moeilijkst in dit hele proces dat gebaseerd is op vertrouwen in de kwaliteiten van de units.’

‘Fouten mogen en in dit proces worden ook fouten gemaakt’

Het dashboard is bedoeld om informatie te delen, met elkaar in gesprek te gaan en van elkaar te leren. Om dat te kunnen, moet iedereen zich veilig voelen en dat lukt niet als je erop afgerekend kan worden, is de stelling van Van Dam. Dat het dashboard in de praktijk werkt zoals het bedoeld is, blijkt uit het verhaal van leerplichtambtenaar Khalid El Baz. ‘Het dashboard biedt inzicht in ons eigen en elkaars werk. We kijken er elke twee weken met de hele unit naar, stellen elkaar kritische vragen en kijken waar we elkaar kunnen helpen.’

Enthousiasme en creativiteit

El Baz is ingedeeld in unit 1. Net als de andere units is ook de zijne divers van samenstelling. Er is een verdeling over de schooltypen po, vo en mbo, er is deskundigheid op het gebied van rec 4-onderwijs, van huiselijk geweld en El Baz is deskundige op het gebied van radicalisering. Experimenteren wordt gefaciliteerd door het management, waardoor enthousiasme en creativiteit ontstaan, zeggen zowel Van Dam als El Baz. Zo kwam ook de pilot tot stand rond de kwetsbare groep jongeren uit vso en praktijkonderwijs die nu tot de doelgroep van RMC horen. Op initiatief van een van de units werd de samenwerking gezocht met zorgpartners en wijkteams. Met elkaar trekken ze 's avonds de wijk in om de jongeren persoonlijk te ontmoeten en te horen wat zij nodig hebben om een zelfstandig bestaan te kunnen opbouwen. Het is begonnen als experiment, maar wordt inmiddels omarmd als een waardevolle werkwijze die zich verspreid over de stad.

Hier blijkt volgens Van Dam de betrokkenheid van de medewerkers van het team. Een betrokkenheid die door El Baz zelfs ‘passie’ wordt genoemd. ‘Leerplicht is niet een wet die ik moet handhaven, ik ben bezig met mijn passie. In het project Student in beeld dat wij op de mbo's draaien, wil ik die student letterlijk volledig in beeld krijgen. Ik wil écht weten wie het is, waar ik hem bij kan helpen, wie z'n ouders zijn en hoe ik die kan ondersteunen. En het geeft zo'n voldoening als het effect heeft wat je doet. Laatst kreeg ik via LinkedIn een berichtje van een voormalig mbo-student waar ik destijds intensief mee te maken had. Hij wilde me persoonlijk bedanken voor mijn inzet. Mede dankzij mij zat hij nu op het hbo, liet hij weten. Dat is toch prachtig? Wij hebben echt de leukste job van Nederland.’

Schoolcontactpersoon

El Baz ervaart een enorme vrijheid in z'n werk. 'We kunnen los van kaders op zoek naar mogelijkheden. Natuurlijk zijn we gebonden aan werkprocessen, en houden we vast aan protocollen. Maar we kunnen alles ter discussie stellen, experimenteren en iedereen staat open voor verandering.' 'En de ambitie is enorm!', vult Slaus van Dam aan. 'Ik vraag echt veel van de collega's, ik wil dat ze een serieuze gesprekspartner zijn voor de scholen en dat vraagt veel. We hebben een controleteam, bestaande uit leerplichtambtenaren, dat de verzuimadministratie van de scholen controleert. Maar eigenlijk willen we veel meer samenwerken met de scholen in plaats van alleen te controleren. Daarom hebben we het schoolcontactpersoonschap in het leven geroepen. De schoolcontactpersonen gaan op een andere manier met de scholen in gesprek. Als samenwerkingspartner en niet als controleur. Als je dat doet, krijg je toegang tot andere niveaus in de school. Niet alleen tot de verzuimadministratie, maar ook tot het verzuimbeleid dat op directieniveau wordt uitgezet.'

El Baz komt veel op vo-scholen, ook om de verzuimregistratie te controleren. 'Op het moment dat ik vaststel dat de registratie niet op orde is, kom ik terug met een schoolcontactpersoon. Samen zoeken we naar verbetermogelijkheden. Dat wordt enorm gewaardeerd door de scholen.' Van Dam: 'Op een mbo waar we vaststelden dat de verzuimadministratie onvoldoende was, zaten we in no time bij de directeur aan tafel. Zij wilde graag met ons in gesprek om te zien hoe dit verbeterd kon worden. Met elkaar hebben we afgesproken de volgende keer eerst een proefcontrole te doen, dan te kijken hoe we eventueel kunnen bijsturen en dan de definitieve controle uit te voeren. Op deze school wordt nu een enorme verbetering gemaakt. Samenwerking is de sleutel.'

Beoordelen

Ook het systeem van beoordelen kreeg een facelift in de nieuwe werkwijze. Van Dam: 'Het uitgangspunt is dat

iedereen aan het stuur zit van zijn of haar eigen ontwikkeling. Voor het jaarlijkse beoordelingsgesprek verzamelt hij of zij zelf alle informatie over zichzelf en vertelt vervolgens aan ons, het management, hoe hij of zij ervoor staat. De presentatie geeft iedereen op zijn eigen manier vorm. Het mag een powerpoint zijn, een kunstwerk, een verhaal, als maar naar voren komt waar je goed in bent, wat lastig is, waar je naar toe werkt en wat je daarvoor nodig hebt.

'Iedereen zit aan het stuur van zijn of haar eigen ontwikkeling'

Fouten mogen en in dit proces worden ook fouten gemaakt. Ook door het management. Slaus van Dam: 'Recent hebben we te maken gehad met een groot werkaanbod. De uitdaging is dan te zorgen dat collega's in hun kracht blijven zitten en de kwaliteit van het werk voldoende blijft. Ik vind dat wij als management eerder hadden moeten faciliteren dat dit goed bleef gaan. Maar doordat de unit de toegenomen werkdruk heel lang zelf heeft opgelost, is de wisselwerking met het management te laat tot stand gekomen. Dat had anders gemoeiten. Het is belangrijk dat de units zelfsturend zijn, maar we moeten beter nadenken wat we doen als het echt niet goed gaat.'

Nog een fout zegt Van Dam, is het feit dat het team bij de start onvoldoende is betrokken in de verandering. 'Als management hebben we de weg uitgestippeld en daar hebben we vervolgens het team mee geconfronteerd. Teamleden voelden zich overvallen, onveilig en gingen in de weerstand. Begrijpelijk, dat hadden we echt anders moeten doen. Gelukkig is het goed gekomen en werken we nu eensgezind vanuit de bedoeling. We hebben een geweldig team, het succes van onze nieuwe werkwijze hebben we aan onszelf te danken.'

Collega's van unit 1 in overleg

Rechten & plichten

In deze rubriek informeert Carolien de Bruin, juridisch adviseur van Ingrado, u over actuele juridische zaken. Hebt u ook een vraag? Gebruik het vragenformulier op www.ingrado.nl en u krijgt per mail of telefoon antwoord.

Vrijstelling 5 onder a: kijk er kritisch naar!

Het aantal vrijstellingen 5 onder a is onverminderd hoog. Het ministerie van OCW heeft daarom gemeenten verzocht alle vrijstellingen 5 onder a opnieuw tegen het licht te houden. Wat is er aan de hand? Is schoolgang echt niet mogelijk? Is het wel een **onafhankelijk** arts die heeft verklaard dat een kind psychisch of lichamelijk ongeschikt is om tot een school te worden toegelaten? Voor ieder kind dat leerbaar is, biedt de bestaande wet- en regelgeving voldoende mogelijkheden om een passend onderwijs-zorgaanbod te ontwikkelen.

Zie: www.ingrado.nl/assets/uploads/

handreiking_onderwijs_zorg_def.pdf

Rechter stelt gemeente in het gelijk

Wethouder de Jonge van Rotterdam heeft alle 31 ouders die een beroep gedaan hebben op artikel 5 onder b, uitgenodigd voor twee gesprekken. Eén gesprek over de bedenkingen tegen de richting van het onderwijs en één gesprek over de wijze waarop ouders het recht op onderwijs borgen. Ouders die geen gehoor gaven aan de uitnodiging om

te praten over de wijze waarop het recht op onderwijs werd geborgd, stelde hij een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming in het vooruitzicht. Een groep ouders heeft daarop een kort geding aangespannen tegen de gemeente. De voorzieningenrechter heeft geoordeeld dat de gemeente, in het kader van haar verantwoordelijkheid betreffende de Jeugdwet, dergelijk beleid mag voeren. Het raakt namelijk de ontwikkeling van het kind en dat betreft de uitvoering van de Jeugdwet, waar de gemeente een wettelijke taak heeft.

Schorsen en verwijderen

De vragen over wat mag en moet rond het schorsen en verwijderen van leerlingen blijven geregeld binnenkomen. Daarom de regels weer eens op een rijtje. In het primair, voortgezet en speciaal onderwijs mag een leerling per incident maximaal 5 dagen geschorst worden. Duurt de schorsing langer dan een dag, dan moet de school dit melden bij de Onderwijsinspectie. Gedurende de schorsing is de school verplicht de leerling onderwijs aan te bieden. Dan kan in de vorm van huiswerkpakketten die tussentijds op school worden nagekeken. Belangrijk is dat een

time-out of een interne schorsing (een leerling zit in onderwijstijd in een ander lokaal dan zijn klasgenoten) juridisch gezien ook een schorsing is. Hiervoor gelden dus dezelfde regels; maximaal 5 dagen en na 1 dag melden bij de inspectie.

Een uitzondering geldt voor het voortgezet onderwijs. Daar mag een leerling voor langere tijd geschorst worden als die schorsing gericht is op verwijdering. Zo lang er geen andere school gevonden is, hoeft de schorsende school de leerling niet toe te laten. Wel blijft zij verplicht onderwijs aan te bieden.

Schorsing in het mbo heeft geen juridische basis. De criteria zijn opgenomen in de onderwijs-overeenkomst.

Een school mag een leerling verwijderen, zodra een andere school bereid is de leerling in te schrijven. Het is vervolgens aan de ouders hun kind ook daadwerkelijk bij de andere school in te schrijven. Het mbo heeft een inspanningsverplichting van 8 weken. Wordt er in die tijd geen school gevonden die bereid is de leerling in te schrijven, dan mag de school toch overgaan tot verwijdering.

Jeugdvolgsysteem

- Leerplicht-administratie
- RMC-administratie
- Sluitende aanpak
- Jongerenloket
- Werkprocesondersteuning
- Zaak- en taakgestuurde dossiervorming
- Verwijsindex/ Signalering
- Leerlingenvervoer

Flexibel cliëntvolgsysteem van 0 tot 28 jaar

In het doorlopend cliëntdossier van het Jeugdvolgsysteem (JVS) staat de jongere van 0 tot 28 centraal. Het JVS maakt het bijhouden van uw leerplicht- en/of RMC administratie snel en gemakkelijk. Het helpt u overzicht te verkrijgen. Indien gewenst kan het cliëntdossier volledig papierloos worden gemaakt, zodat makkelijk buiten kantoor kan worden gewerkt en case-overdracht tussen collega's wordt vereenvoudigd. Werkelijk alle relevante informatie kan gekoppeld worden aan één jongere of school.

Goed georganiseerd zijn, en blijven!

Het Jeugdvolgsysteem ondersteunt u niet alleen bij de uitvoering, maar ook bij de inrichting van een goede leerplicht en/of RMC-organisatie. Ook als u regionaal of in ketenverband wilt samenwerken is het JVS uniek. Iedere organisatie krijgt zijn eigen virtuele omgeving waarin alleen de voor die partij relevante gegevens zichtbaar zijn. Ideaal dus om een sluitende aanpak te realiseren. De beveiliging staat als een huis met onder andere uitgebreide autorisatiemogelijkheden en dataencryptie.

De mensen van Metaobjects zien het einde van de implementatie niet als het einde van de relatie, maar juist als de eigenlijke start. Onze klanten ondervinden dat ons beproefde solide platform in combinatie met onze domeinkennis, hen effectief verder helpt. We gaan flexibel om met veranderingen en uitbreidingen. Hiermee bent u voorbereid voor nu en de toekomst in het jeugdketen.

Contact

Nieuwsgierig geworden? Bezoek dan de JVS-website www.metaobjects.nl. Voor nadere informatie of een demonstratie bel ons kantoor: 040 - 750 1616.

